

Sygn. akt I DIO 5/21

## POSTANOWIENIE

Dnia 14 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

w sprawie sędzi Sądu Rejonowego w S. B.M.

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 14 kwietnia 2021 roku,

zażalenia na zarządzenie Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku A.P. o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej  
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

### **postanowił:**

utrzymać w mocy zaskarżone zarządzenie

### UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 23 sierpnia 2020 roku notariusz A.P. – w oparciu o art. 89 k.p.k. w zw. z art. 87<sup>1</sup> § 1 k.p.c. – wniosła w imieniu własnym o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi Sądu Rejonowego B. M.

W treści wniosku zawarto sformułowania z których wynika, że A.P. chce oskarżyć sędziego B.M. o to, że w dniu 28 lipca 2020 roku w trakcie posiedzenia sądowego w sprawie o sygn. akt VIII Nsm (...) nadużywając pełnionej przez siebie funkcji sędziego, nie posiadając żadnych uprawnień ani kompetencji, a wręcz przeciwnie, jako sędzia posiadając najwyższy, a przynajmniej wyższy od przeciętnego stopień znajomości prawa w tym odpowiedzialności za własne czyny i słowa pomówiła A.P. o stwierdzenie u niej choroby psychicznej (bliżej nieokreślonej) cytując z nagrania czas 28:04: sędzia: „Aha. A chcecie tak koniecznie panią ukarać?

Jak pani jest tutaj chora.” Następnie w czasie nagrania 28:10: sędzia: „no ale jak jest chora to wiemy, że to to”, tj. o czyn zakwalifikowany przez oskarżycielkę prywatną z art. 212 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 1 k.k. w zb. z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 216 k.k. w zw. z art. 216 k.k. w zw. z art. 211 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i w zw. z art. 115 § 13 pkt 3 k.k.

Zarządzeniem z dnia 27 listopada 2020 roku Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej wezwał notariusz A. P. do uzupełnienia braków formalnych wniosku, poprzez sporządzenie i podpisanie wniosku przez adwokata bądź radcę prawnego, stosownie do treści art. 80 § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych, pouczając, że wskazany brak formalny powinien być uzupełniony w terminie 7 dni od otrzymania zarządzenia, pod rygorem uznania wniosku za bezskuteczny.

Zarządzeniem z dnia 1 marca 2021 roku Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej odmówił przyjęcia wniosku notariusz A.P. o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi B.M., z uwagi na fakt, że wniosek został sporządzony i podpisany przez nieuprawniony podmiot, a wezwana do uzupełnienia braku formalnego wniosku A. P. tego nie uczyniła.

Zażalenie na powyższe zarządzenie wywiodła A. P. zarzucając rażącą obrazę przepisów proceduralnych, tj. art. 89 k.p.k. przewidującym odpowiednie stosowanie przepisów k.p.c., a w związku z tym niezastosowanie przez Prezesa Sąd Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej art. 87<sup>1</sup> § 2 k.p.c. w zw. z art. 126 § 1 pkt 6 k.p.c., wskazującym krąg podmiotów uprawnionych do reprezentacji i zwolnionych z przymusu adwokacko-radcowskiego – w tym notariuszy, a przez to obrazę art. 80 § 2a i § 2b ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez błędne zastosowanie, polegające na wydaniu zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o wydanie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi B. M. W uzasadnieniu zażalenia skarżąca wskazała, że art. 88 k.p.k. przewiduje jedynie fakultatywny krąg podmiotów uprawnionych do występowania w roli pełnomocnika, na co wskazuje użyte w tym przepisie słowo „może”. W związku z takim uregulowaniem odpowiednie zastosowanie winien mieć art. 89 k.p.k., wskazujący na zasadę subsydiarności w kwestiach nieunormowanych przez przepisy kodeksu

postępowania karnego, a zatem do stosowania odpowiednio przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Art. 87<sup>1</sup> § 1 k.p.c. stanowi zaś, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, a w sprawach własności intelektualnej także przez rzeczników patentowych. W § 2 powyższego artykułu znajduje się jednak wyłączenie wskazujące, że przepisu § 1 nie stosuje się w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a w sprawach własności intelektualnej rzecznik patentowy. Odpowiednie zastosowanie wskazanych przepisów, zdaniem skarżącej, nakazywało uznać, że sporządzony przez nią wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nie był obciążony brakiem formalnym. W związku z powyższym nie było konieczności uzupełnienia tego, wbrew zarządzeniu Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej z dnia 27 listopada 2020 roku.

### **Sąd Najwyższy zważył co następuje.**

Wywiedzione zażalenie okazało się oczywiście bezzasadne.

Stosownie do treści art. 80 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Niewątpliwie zatem sędziowie, jako osoby chronione immunitetem formalnym, mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności karnej po uzyskaniu stosownego zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Immunitet formalny zatem nie ma charakteru bezwzględny (J. Gudowski (red.), T. Ereciński, J. Iwulski, Komentarz do art. 80 – Prawo o ustroju sądów powszechnych, teza 3).

Argumentacja skarżącej odnośnie do możliwości odpowiedniego stosowania w sprawie immunitetowej przepisów kodeksu postępowania cywilnego, a co za tym

idzie rozszerzenia katalogu osób uprawnionych do złożenia wniosku do sądu dyscyplinarnego o te wyszczególnione w art. 87<sup>1</sup> § 2 k.p.c. nie jest trafna. Przymus adwokacko-radcowski w postępowaniu immunitetowym wynika bowiem w sposób jednoznaczny i kompletny z art. 80 § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych. Przepis ten jasno i wprost stanowi, że jeżeli wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata lub radcę prawnego będącego pełnomocnikiem. Przepis ten zawiera zatem po pierwsze kompletny katalog podmiotów uprawnionych do sporządzenia i podpisania przedmiotowego wniosku, a po wtóre określa charakter, w jakim podmioty te muszą występować. Są nimi jedynie prokurator albo adwokat lub radca prawny, przy czym muszą występować w charakterze pełnomocnika wnioskodawcy (por. W. Koziulewicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, Warszawa 2005, str. 55, 66).

Nie ma zatem potrzeby sięgania do jakichkolwiek innych unormowań, w tym kodeksu postępowania karnego, a tym bardziej kodeksu postępowania cywilnego. Niewątpliwie redakcja art. 80 § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych jest zdecydowanie bardziej restrykcyjna niż art. 88 § 1 k.p.k. Po pierwsze wyłącza z kręgu podmiotów uprawnionych do występowania w charakterze pełnomocnika radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Po drugie zaś – co bardziej istotne – nakazuje, aby wniosek sporządził adwokat lub radcą prawnym posiadający jednocześnie status pełnomocnika. Przepis ten wyłącza możliwość osobistego sformułowania wniosku przez pokrzywdzonego, będącego adwokatem bądź radcą prawnym. Powyższy wniosek znajduje także wsparcie w orzecznictwie. W postanowieniu z dnia 23 stycznia 2007 roku, sygn. ASDz (...), Sąd Dyscyplinarny – Sąd Apelacyjny w (...) wskazał, iż „wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jeżeli tylko nie pochodzi od prokuratora (działającego jako oskarżyciel publiczny), powinien być w każdym przypadku sporządzony i podpisany przez pełnomocnika będącego adwokatem albo radcą prawnym, a nigdy osobiście przez samego zainteresowanego uchyleniem sędziemu immunitetu, nawet gdyby on był adwokatem lub radcą prawnym” (POSAG 2008/1/172). Niewątpliwie istotą tak

restrykcyjnej redakcji art. 80 § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych było zapewnienie obiektywnego spojrzenia na sprawę, pozbawionego emocjonalnego zaangażowania czy osobistego nastawienia.

Niekiedy prawodawca – z uwagi na rangę i znaczenie podmiotów posiadających immunitet formalny oraz dbałość o należyte sporządzenie pisma – zakłada obowiązkowe zastępstwo profesjonalisty. Reprezentacja pojawia się niejako „na przedpolu” procesu karnego. Jakość sporządzonego pisma, jego ładunek intelektualny, argumenty i racje w nim przedstawione determinują wszczęcie postępowania karnego, a tym samym otwierają drogę do osiągnięcia trafnej reakcji karnej (P. Misztal, Przymus adwokacko-radcowski w procesie karnym, str. 143). W przypadku immunitetu sędziów taką sytuację tworzy art. 80 § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustanawiający przy złożeniu wniosku przymus adwokacko-radcowski. Stanowi on dodatkową ochronę przed pochopnymi czy wręcz podszytymi szykaną oskarżeniami składanymi przez strony procesu lub osoby niezrównoważone psychicznie (J. Gudowski (red.), T. Ereciński, J. Iwulski, Komentarz do art. 80 – Prawo o ustroju sądów powszechnych, teza 11).

Na gruncie powyższego nie sposób zatem uznać, iż notariusz A.P. była podmiotem uprawnionym – zgodnie z 80 § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych – do złożenia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi B. M. Nie posiada ona statusu adwokata lub radcy prawnego, a wniosek złożyła w sprawie, w której wykazuje swoje pokrzywdzenie działaniem osoby chronionej immunitetem.

Marginalnie wskazać jeszcze trzeba, iż niezasadna jest także argumentacja skarżącej dotycząca możliwości odpowiedniego zastosowania – na mocy art. 89 k.p.k. – przepisów kodeksu postępowania cywilnego, a konkretnie 87<sup>1</sup> § 1 i 2 k.p.c. Kodeks postępowania karnego w ograniczonym zakresie reguluje wprost pełnomocnika, a głównie odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących obrońcy (art. 88 § 1 k.p.k.) oraz przepisów kodeksu postępowania cywilnego (art. 89 k.p.k.). Zgodnie z art. 88 § 1 k.p.k. pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny lub radca Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Poza tymi osobami nikt inny nie może być pełnomocnikiem, w szczególności nie

mogą to być osoby wymienione w art. 87 § 1 k.p.c., bowiem przepis ten – ze względu na uregulowanie tej kwestii w kodeksie postępowania karnego – nie ma zastosowania (R. A. Stefański, Pełnomocnik w procesie karnym, Prokuratura i Prawo 2007, nr 2, str. 49). Wbrew twierdzeniom skarżącej art. 88 § 1 k.p.k. ma charakter stanowczy, zaś użyte w nim sformułowanie „może być” nie stanowi o otwartości katalogu wymienionych w nim podmiotów bądź jakimkolwiek fakultatywnym charakterze tego przepisu. Przeciwnie – sformułowanie „może być” oznacza, iż jedynymi uprawnionymi osobami do występowania w charakterze pełnomocnika są enumeratywnie wymienione w tym przepisie podmioty, a zatem adwokat, radca prawny lub radca Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to katalog zamknięty i wyczerpujący.

Reasumując, brak sporządzenia i podpisania pisma objętego przymusem adwokacko-radcowskim stanowi istotną przeszkodę do rozpoznania sprawy, faktycznie uniemożliwiającą nadanie jej biegu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2014 roku, sygn. III KZ 17/14, Lex 1511281). Skarżąca A. P. wezwana do uzupełnienia omawianego braku formalnego nie uczyniła temu zadość. Stąd też – z uwagi na powyższe uchybienie formalne – wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi B. M. nie mógł zostać przyjęty do rozpoznania.